

CONSIDERAȚII PRIVIND CULTURA DE SERĂ A UNOR TAXONI DIN FAMILIA *MARANTACEAE*

GEORGETA TEODORESCU, PROFIRA VIDRAȘCU

L'oeuvre presente la collection de plantes de la famille *Marantaceae*, qui existe au serres de Jardin Botanique de Iași.

Les auteurs font une succinte description botanique, ils consignent les modalités de culture aux taxons investiguées (résultats des observa-

tions et des expriences effectuées), ils précisent des aspects pratiques relativement aux utilisations de ceux-ci.

On accentue le caractère décoratif de taxons présentés (par le dessin et le coloris de feuilles) étant recomandé leur extension dans la culture de serre.

După cum este îndeobște remarcat, taxonii din familia *Marantaceae* (Cl. *Liliatae*, Ord. *Zingiberales*) se disting prin habitus și, deopotrivă, decorativismul aparatului foliar, atribute care le asigură privilegiul în acțiuni de cultivare.

Preferințele pentru (unele) specii din această categorie sistematică, origine din pădurile tropicale ale Americii de Sud, explică buna lor reprezentare în colecții floricole (inclusiv ale Grădinii Botanice din Iași). Aparent surprinzătoare apare, însă, insuficiența informațiilor detaliate privind aspectele descriptive, taxonomice sau de cultivare a plantelor aflate în discuție, cu deosebire în literatura de specialitate autohtonă; totodată, imprecizia încadrării unor categorii sistematice (ex. genurile *Calathea* și *Maranta*) [9]. Acestea motivează, între altele, intențiile noastre: de prezentare, a unor taxoni (nejustificat) «neglijați» în cadrul exprimării scrise.

Material și metodă

Materialul luat în studiu (aparținând colecției existente în complexul de sere al Grădinii Botanice Iași) cuprinde taxoni [24] din genurile *Calathea*, *Ctenanthe*, *Maranta*, *Stromanthe* și *Thalia*.

În lucrare se realizează o corectă încadrare sistematică a taxonilor luați în discuție [1, 2, 11]; descrierea botanică se realizează doar la unii, considerați reprezentativi pentru genurile menționate; referirile asupra tehnologiei de cultură și modului de înmulțire au caracter general (privind îndeosebi genurile respective) și includ experimente proprii.

Rezultatele investigațiilor – discuții

Aparținând genurilor *Calathea*, *Ctenanthe*, *Maranta*, *Stromanthe*, și *Thalia*, taxonii luați în observație [24] prezintă o serie de caractere comune: sunt ierburi perene, cu rizomi, adesea stolonifere; frunzele sunt pețiolate, cu nervațiunea penată; florile hermafrodite, asimetrice sunt dispuse în inflorescențe variate și complicate; gineceul 1-3 carpelar, infer, staminodii externe 1-2, rar lipsesc; bractee verzi sau colorate, care se păstrează (sau caduce) în timpul înfloririi.

I. *Calathea* – gen care cuprinde circa 130 de specii răspândite în America tropicală. Sunt plante perene, cu înălțimi diferite, cu frunze bazale (radicale), de dimensiuni mari, lung pețiolate. Efectul decorativ este asigurat de existența unor desene (pete și dungi), de diverse culori, caracteristice fiecărui taxon. Florile sunt zigomorfe cu ovar trilocular și un staminodiu extern; sunt reunite în inflorescențe (spic) însoțite de bractee dispuse spiralat (de obicei), mai rar biseriat.

1. *Calathea bachemiana* E. Morr. Specie cu talie medie (40 cm) și creștere cespitoasă; rădăcina este ramificată și tuberizată. Frunzele sunt lung pețiolate (15 cm), cu lamina ovat-lanceolată, adesea îngustată spre vârf (25 cm lg și 6 cm lăț.); fața superioară este verde-argintie, cu dungi (macule) mai închise la culoare; dedesubt sunt verzi. Florile mari sunt dispuse în spic lung (6 cm).

2. *C. lancifolia* Boom (*C. insignis* hort. non O. G. Petersen). Plantă cu tulpini strâns grupate, formând o masă compactă (talie mică). Frunzele au pețiolul lung (15-30 cm); lamina (de aceeași lungime), liniar-lanceolată, cu marginea ondulată; culoarea predominantă a feței superioare este verde-oliv deschis; de-a lungul nervurii mediane sunt dispuse în șiruri, pete alternative (lungi și scurte) de culoare mai închisă; fața inferioară a frunzei este colorată în roșu închis.

3. *C. lietzei* E. Morr. Plantă cu tulpini firave, negre purpurii (30-50 cm) formând o tufă compactă. Frunzele sunt ovat-oblonge (12 cm lg., 7 cm lăț.), etalate, cu pețiol scurt; ele prezintă o culoare de fond verde-metalic, strălucitoare, brăzdată de macule, alterne, cu o nuanță mai intensă (fața superioară); fața inferioară este violet-purpurie. Spicul florifer este scurt cu flori de culoare albă.

4. *C. makoyana* E. Morr. Plantă perenă cu înălțime medie (30-50 cm). În sol prezintă un rizom, cu numeroase rădăcini la vârf ușor tuberizate. Frunzele numeroase, rigide, lat-oblonge (15-25 cm lg., 10-15 cm lăț.) sunt prevăzute cu pețiol (subțire, roșu-purpuriu). Fața superioară a frunzei este verde-oliv, maculată cu galben-crem și ornată cu pete ovale sau piriforme, roșcate, răspândite pe ambele părți ale nervurii mediane; fața inferioară prezintă același desen însă în roșu. Este o specie decorativă prin ineditul desenului și asocierea culorilor.

5. *C. ornata* (Lind.) Koern. Plantă de 40-90 cm înălțime, cu creștere viguroasă. Frunzele sunt lung pețiolate, eliptic-lanceolate, acuminate (15-20 cm lg, 8-10 cm lăț.); pe fața superioară sunt verzi-gălbui, culoare relevată de largi benzi transversale verde-oliv intens; fața inferioară este nuanțată cu purpuriu. Este o specie variabilă cu numeroase forme horticole: dintre acestea, «*Albo-lineata*» (dungată cu alb) și «*Roseo-lineata*» (cu dungi de culoare roz) prezente și în colecția noastră.

6. *C. zebrina* (Sims.) Lindl. Specie cu talie mijlocie (40-60 cm) și creștere viguroasă. Frunzele lung pețiolate, sunt nutante, alungit-lanceolate (60 cm – 1 m lg., 15-20 cm lăț.); lamina este catifelată, de culoare verde-pal și zebrată cu verde-purpuriu; reversul este purpuriu-violaceu. Florile violete și scurt pețiolate sunt grupate în inflorescențe aproape globuloase. Consi-

derată una dintre cele mai decorative specii ale genului, este folosită (cu precădere) la ornarea serelor.

II. *Ctenanthe* – gen originar din Brazilia și Costa Rica, care cuprinde circa 11 specii, perene, cu creștere în formă de tufă. Frunzele sunt ovat-lanceolate, lung pețiolate, verzi sau variegat; succesiunea frunzelor în mugure este alternativ înrulată în sens opus. Inflorescența prezintă bractee verzi, persistente; ovarul este unilocular; staminodiile externe sunt petaloide.

7. *Ctenanthe compressa* (A. Dietr.) Eichler. Specie cu tulpina alipit pubescentă. Frunzele lung pețiolate (20 cm), au lamina liniară sau ovat-alungită cu vârful ascuțit, baza rotunjită (40 cm lg., 10 cm lăț.); pe partea superioară de culoare verde, dedesubt verde-albăstrui. Teaca este adpres-pubescentă; de asemenea, bracteele au peri pe margine. La var. *luschnathiana* (Rgl. et Koern.) Schum., întâlnim dimensiuni mai mici (ale plantei), iar tulpina este mai groasă.

8. *C. setosa* (Rosc.) Eichler. Plantă stoloniferă, înaltă până la 70 cm. Frunzele au pețoli lungi (10 cm), cu calozitatea păroasă, până la 2 cm lungime. Lamina frunzei este liniar-ovată, cu vârf scurt, baza rotundă (45 cm lg., 10 cm lăț.). Florile albe, grupate în panicul sesil sau scurt pețiolat; bracteele, pe margine sunt compact și vilos păroase.

III. *Maranta* – gen care cuprinde circa 25 specii, origine din America tropicală. Plante ierboase, în formă de tufă erectă sau sunt stolonifere. Frunzele pot fi verzi sau colorate (cu desene și combinații de culori); în mugure, frunzele, sunt înrulate în același sens. Florile grupate în inflorescență terminală; ovar unilocular; floarea prezintă 2 staminodii externe; bracteele însoțitoare sunt dispuse distih, regulat.

9. *Maranta arundinacea* L. Originară din America de Sud, dar cultivată în ținuturile tropicale ca aliment (datorită rădăcinilor sale tuberculiforme). Specia este o plantă cespitoasă, cu tulpina foliacee, ramificată de 80-100 cm înălțime. Frunzele lung pețiolate, au lamina ovat-lanceolată, ascuțită la vârf (20-30 cm lg., 8-10 cm lăț.) verde strălucitor sau ușor albăstrui (pe fața superioară). Florile sunt albe (în cultură – cu apariție rară). În perioada de iarnă, planta parcurge un stadiu de semirepaus.

10. *M. bicolor* Ker-Gawl. Specie cu talie scundă (35 cm) cu baza tuberizată. Frunzele cu pețiol scurt, lat-eliptice, mucronate sunt pe ambele fețe netede, deasupra verde-cenușiu, pe ambele părți ale nervurii mediane cu pete mari verde-brun; reversul este roșu-purpuriu; teaca moale, păroasă. Plantă decorativă prin culoarea frunzelor.

11. *M. leuconeura* E. Morr. Plantă scundă (30 cm), cu frunze oblonge sau lat-eliptice (16 cm lg., 9 cm lăț.), pe ambele fețe netede, verzi-cenușii, cu pete de culoare verde mai intens sau cafenii (fața superioară); dedesubt sunt verzi-albăstrui, adesea purpurii. Colecția noastră cuprinde 3 soiuri – «*Kerchoveana*», «*Massangeana*» și «*Fascinator*» care se deosebesc prin mărirea frunzelor, dispoziția petelor (macule) sau a desenului și prin ansamblul culorilor (în special).

IV. *Stromanthe* – gen ce cuprinde 12 specii din America de Sud tropicală; sunt plante perene, cu rizom, cu tulpina aeriană ramificată (deseori) și cu 2 sau mai multe frunze radicale. Florile sunt grupate în ciorchine sau panicul cu bractee colorate, caduce; staminodiile externe – 2 sunt mici, uneori lipsesc.

12. *Stromanthe porteana* Griseb. Plantă cu creștere în formă de tufă, până la 1 m înălțime. Frunzele ovat-alungite sau lanceolate cu baza rotunjită; în tinerețe sunt pubescente, iar la maturitate glabre (30 cm lg., 15 cm lăț.); fața superioară este verde strălucitoare, striată cu benzi gri-argintiu (puțin marcate); reversul este purpuriu. Plantă decorativă prin inflorescențele bine dezvoltate, cu bractei roșii, care apar în perioada hibernală.

V. *Thalia* – cuprinde circa 11 specii originare din regiunea tropicală (cu deosebire America); sunt plante perene, de mlaștină sau acvatică. Frunzele sunt lung pețiolate, ovat-lanceolate. Florile perechi sunt dispuse într-o inflorescență sub formă de spic sau paniculată (de obicei laxă); tubul corolei este foarte scurt; bracteele, în timpul înfloririi sunt caduce.

13. *Thalia dealbata* Fraser. Specie cu tulpina înaltă de 0,80-1,20 m, purtând frunze mari (50 cm lg., 25 cm lăț.), radicale, ovate, lung pețiolate (20-30 cm). Florile bleu-violaceu sunt reunite în panicule laxe; bracteele

sunt subțiri, farinacee (ca întreaga plantă). Specia se poate folosi la ornarea bazinelor cu apă.

14. *Th. geniculata* L. Spre deosebire de specia precedentă, planta nu este făinos-pudrată (farinacee). Frunzele sunt radicale, pețiolate, ovat-lanceolate, cu vârful ascuțit și baza rotunjită, netede (60 cm lg, 20 cm lăț.). Internodurile lăstarilor prelungite (până la 1 cm) și încovoiate-îndoite. Florile violete, sunt grupate în panicule.

S-a constatat că taxonii luați în observație sunt plante de seră caldă (excepție face genul *Thalia*); temperaturile optime sunt vara de 20-22°C, iarna - 16°C; cer o expoziție nord-vestică, locuri umbroase și o atmosferă umedă; în plină lumină și la umiditate atmosferică scăzută, frunzele se înrulează; în timpul verii trebuiesc ținute într-un pământ umed și stropite zilnic pe frunze cu apă la temperatura mediului; se vor reduce udările în timpul perioadei de semirepaus (decembrie-martie).

Am experimentat mai multe amestecuri de pământ și am constatat că cea mai bună dezvoltare are loc într-un pământ afânat, cu pH acid (1 p. pământ de frunze, 1 p. pământ de cetină, 1 p. rizomi de ferigă și 2 p. turbă). Observațiile privind amestecul optim de pământ în corelație cu alți factori de mediu (temperatură, umiditate) au relevat sensibilitatea genurilor *Maranta* și *Calathea*; genul *Stromanthe* este mai rezistent și prezintă o bună dezvoltare plantat direct în sol.

Inclusiv prin observații personale, am constatat că înmulțirea se realizează prin diviziunea tufelor în momentul trasvazării în martie și prin butășirea în substrat încălzit (20-22°C).

Caracterul decorativ și inedit al frunzelor recomandă utilizarea acestor taxoni în scopuri ornamentale; se folosesc cu succes plantate în serele calde, în locuri umbroase, printre ferigi, sub plantele mari.

Gruparea după înălțime a taxonilor observați se face în două grupe: a) sub formă de tufă, stolonifere; *Maranta leuconeura*, *Calathea bachemiana*, *C. lancifolia* (30-40 cm) și b) specii ce ating 1-1,5 m înălțime: *Calathea ornata*, *Stromanthe porteana*, *Thalia dealbata* și *Th. geniculata*.

Dintre speciile descrise în lucrare numai puține sunt potrivite pentru cultura în apartamente; *Calathea lietzei* și *C. makoyana* pot fi folosite în vitrine încălzite; *Maranta leuconeura* mai rustică este recomandată pentru cultura de interior. În timpul verii pot servi la decorări în sere temperate, în

jardiniere, ghivece sau mai bine direct în sol (*Stromanthe*). Speciile genului *Thalia* se folosesc la decorarea ochiurilor de apă.

Concluzii

- Taxonii [24] luați în observație, aparțin genurilor *Calathea*, *Ctenathe*, *Maranta*, *Stromanthe* și *Thalia* din fam. Marantaceae.
- Descrierea botanică a unor taxoni mai puțin cunoscuți în literatura românească de specialitate, facilitează și clarifică unele erori de încadrare sistematică (*Calathea* și *Maranta*).
- Recomandările ce privesc tehnologia de cultură, modul de înmulțire și întrebuințările taxonilor prezentați, includ experimente proprii.
- Se constată caracterul decorativ al materialului investigat (prin desenul și coloritul frunzelor) fiind recomandată extinderea lui în cultura de seră.

BIBLIOGRAFIE

1. Britton L.N. and Brown A.H., 1970 – *An Illustrated Flora of the Northern United States and Canada*, t. I, Dover Publ; New-York
2. Encke F., 1958 – *Pareys Blumengärtnerei*, Bd. I, Paul Parey Verlag, Berlin
3. Grisvard P. et all., 1964 – *Le bon jardinier*. Encycl. hort., 152 ed. t. II, Edit. La Maison Rustique, Paris
4. Grunert Ch., 1971 – *Zimmerblumen*. Deutscher Landwirtschaftsverlag Berlin
5. Hay R., Syngé P.M., 1969 – *The Color Dictionary of Flowers and Plants for Home and Garden*, Crown Publishers, New-York
6. Jogoleva V.G., 1978 – *Тетя. Урожай*, Kiev
7. Mititelu D., Chifu T., 1981 – *Floră tropicală și subtropicală*, Univ. Iași (lito)
8. Nicholson G., 1981 – *Dictionnaire pratique d'horticulture et de jardinage*, t.I, II, Ed. J. Laffitte, Marseille
9. Preda M., 1979 – *Floricultura*, Ed. Ceres, București
10. Teodorescu Georgeta, 1992 – Secția Complexul de Sere (Ghidul Grădinii Botanice), Iași (manuscris)
11. Zander R., 1972 – *Handwörterbuch der Pflanzennamen*, 10 Aufl., Verlag E. Ulmer, Stuttgart